

Hiekkaleikit ja niiden yhteydet 0–8-vuotiaiden lasten terveyteen ja kehitykseen: systemaattinen katsaus

Esittäjä: Susanna Iivonen

Kirjottajat: Susanna Iivonen (1), Titta Kettukangas (1), Anne Soini (2) & Helena Viholainen (2)

Taustayhteisöt: 1) Itä-Suomen yliopisto, 2) Jyväskylän yliopisto

Asiasanat: systemaattinen katsaus, lapset, hiekkaleikit, kehitys, terveys

Tausta: Hiekkaleikit ovat osa varhaisvuosien liikuntakasvatusta ja saattavat olla yhteydessä lasten terveyteen ja kehitykseen (Jarrett ym. 2010), mutta näyttö on vähäistä. Tämän systemaattisen katsauksen tarkoituksena oli 1) koota 0–8-vuotiaiden lasten HL-tutkimukset sekä 2) analysoida hiekkaleikin yhteyttä lasten terveyttä ja kehitystä määrittäviin tuloksiin.

Menetelmät: Katsaus toteutettiin vertaisarvioidun protokollan mukaisesti PRISMA-julkilausumaa (Page ym. 2021) noudattaen. Kirjallisuushaku suoritettiin yhdeksässä tietokannassa. Mukaanottokriteerit olivat a) lasten ikä 0–8 vuotta, b) altistuminen hiekkaleikille (hiekkaympäristöt ja/tai -materiaalit), c) lapsen terveyttä tai kehitystä mittaava tulos. Tutkimusten valinnan ja laadun arvioinnin (NHLBI 2021) suorittivat kaksi tutkijaa itsenäisesti. Mukaanotetut tutkimukset luokiteltiin hiekkaleikkien kontekstien (varhaiskasvatus, vapaa-aika, kuntoutus) sekä lasten terveyden ja kehityksen osa-alueita mitanneiden tulosten (fyysinen, kognitiivinen, sosio-emotionaalinen) perusteella. Kontrolloiduista asetelmista analysoitiin hiekkaleikin vaikutuksen suunta tulokseen.

Tulokset: Valintaprosessi tuotti 17 tutkimusta (n = 684 lasta), jotka oli toteutettu kahdeksassa eri maassa ja joiden laatu oli "hyvä" (n = 2), "kohtuullinen" (n = 13) tai "huono" (n = 2).

Varhaiskasvatuksen kontekstin tutkimukset (n = 8) sisälsivät hiekkalaatikoita (n = 135) ja raportoivat fyysistä aktiivisuutta, kognitiivista (esim. symbolileikki) ja sosio-emotionaalista (esim. vuorovaikutus leikissä) kehitystä määrittäviä tuloksia (n = 20) poikittaisasetelmissä; vaikutussuuntaa ei voitu määrittää. Vapaa-ajan kontekstin tutkimukset (n = 2) sisälsivät leikkikenttien (n = 26) hiekkaa ja raportoivat yhteyksiä haitallisia aineita sisältävän hiekan ja fyysisestä terveyttä määrittävien tulosten (n = 4) välillä poikittaisasetelmissä. Kuntoutuskontekstin tutkimukset (n = 7) sisälsivät hiekkaleikkipöytiä ja raportoivat erilaisten hiekkaleikki-terapioiden positiivisia vaikutuksia fyysisestä (esim. unikäyttäytyminen), kognitiivista (esim. kieli), ja sosioemotionaalista (esim. käyttäytymisongelmat, emootiot) kehitystä määrittäviin tuloksiin (n = 51) interventioasetelmissä lapsilla, joilla oli erilaisia tuen tarpeita.

Johtopäätökset ja sovellettavuus: Heikkolaatuisten todisteiden perusteella varhaiskasvatuksen hiekkaleikit eivät näyttäneet edistäneen lasten fyysistä aktiivisuutta, kun taas hiekkaleikki-terapia vaikutti positiivisesti erityisesti lasten sosio-emotionaaliseen kehitykseen. Lisää korkealaatuisia tutkimuksia tarvitaan ymmärtämään hiekkaleikkien ja lasten terveyden ja kehityksen välisiä yhteyksiä sekä interventioiden suunnittelun tueksi.

Lähteet

Jarrett, O., French-Lee, S., Bulunuz, N., & Bulunuz, M. (2010). Play in the sandpit: A university and a child-care center collaborate in facilitated-action research. *American Journal of Play*, 3, 221–237.

NHLBI (2021). National Heart, Lung, and Blood Institute. Study Quality Assessment Tools. Haettu 17.5.2023 osoitteesta <https://www.nhlbi.nih.gov/health-topics/study-quality-assessment-tools>.

Page, M.J., McKenzie, J.E., Bossuyt, P.M., Boutron, I., Hoffmann, T.C., Mulrow, C.D., et al. (2021). The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*, 372, 23 doi: 10.1136/bmj.n7.